

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Wereld

Opgave 1 – Globalisering van Nike

- 1 maximumscore 2**
- semi-periferie 1
 - Uit het antwoord moet blijken dat de lonen in deze landen (relatief) laag zijn 1
- 2 maximumscore 2**
- Juiste argumenten zijn:
- In de kleinere, door onderaannemers ingehuurde bedrijven is het productieproces lastiger te controleren / te waarborgen / zichtbaar te maken dan in grote fabrieken.
 - In de kleinere, door onderaannemers ingehuurde bedrijven zijn de arbeidsomstandigheden vaak minder goed dan in grote fabrieken met meer arbeiders.
 - In de kleinere, door onderaannemers ingehuurde bedrijven kunnen arbeiders zich minder goed verenigen (in bijvoorbeeld een vakbond) dan in grote fabrieken.
- per juist argument 1
- 3 maximumscore 2**
- Een juist voorbeeld wat betreft technologische innovatie is: Nike had als groei-doelstelling om in 2020 600% meer omzet te behalen met de verkoop via internet / digitale handel 1
 - Een juist voorbeeld wat betreft vrijhandel is: Nike had als groei-doelstelling om in 2020 in China 110% meer omzet te behalen 1
- 4 maximumscore 2**
- Een juiste redenering is:
- Het basisontwerp van (het logo van) Nike is een uiting van de Amerikaanse kledingstijl / een Amerikaans symbool / een teken van amerikanisering 1
 - maar door de individuele (kleur)keuzes kan de ontwerper uiting geven aan een stijl die past bij de eigen identiteit / wensen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 – Botswana in trek: migratie

5 maximumscore 2

Juiste oorzaken zijn:

- Er is sprake van wereldwijde economische groei. / Steeds meer mensen hebben de financiële mogelijkheid te migreren.
- De kennis van gebieden / migratieroutes / migratiemogelijkheden is (door betere communicatiemiddelen) toegenomen.
- De totale wereldbevolking is (in absoluut aantal) toegenomen.

per juiste oorzaak

1

6 maximumscore 2

Juiste redenen zijn:

- Botswana ligt landlocked / heeft geen directe toegang tot zee. (dimensie natuur)
- Een groot deel van Botswana is te droog / niet geschikt voor landbouw. (dimensie natuur)
- De uitvoer van Botswana gaat vooral naar één land / naar het Verenigd Koninkrijk. (economische dimensie)

per juiste reden, elk vanuit een andere dimensie

1

7 maximumscore 2

Juiste redenen met bijbehorende landen zijn:

- afstand / nabijheid: Malawi, Namibië, Zambia, Zimbabwe, Zuid-Afrika
- historische banden / taal: India, Verenigd Koninkrijk, Zuid-Afrika, Australië

per juiste reden met bijbehorend land

1

8 maximumscore 3

- Zuid-Afrika

1

Uit de redenering moet blijken dat

- Botswana de laatste dertig jaar een constant groeiende economie / welvaart heeft (en dus migranten uit de regio aantrekt)
- maar dat Zuid-Afrika nog altijd welvarender is / meer ontwikkelingsmogelijkheden heeft dan Botswana (en dus ook migranten uit Botswana trekt)

1

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aarde

Opgave 3 – Hawaii, eilandenketen in het midden van de Grote Oceaan

9 maximumscore 2

a, b, e

indien drie letters juist	2
indien twee letters juist	1
indien minder dan twee letters juist	0

10 maximumscore 2

Uit de beschrijving moet blijken dat

- Mauna Loa en Kilauea op een tektonische plaat / op de Pacifische plaat liggen, die langzaam (naar het westen) beweegt (en de Mauna Loa en Kilauea nu boven een hotspot liggen) 1
- en dat deze vulkanen uiteindelijk niet meer boven de hotspot liggen / van de hotspot worden weggeduwd (en dus niet meer actief zullen zijn) 1

11 maximumscore 2

Uit de beschrijving moet blijken dat

- de wind op de eilanden van Hawaii bijna altijd uit het noordoosten komt / op de eilanden van Hawaii bijna altijd de noordoostpassaat waait 1
- waarbij de vochtige lucht (aan de noordoostkant van de eilanden) tegen de hoge vulkanen wordt gedwongen te stijgen (en daarbij afkoelt en condenseert) 1

12 maximumscore 2

- Op de lager gelegen hellingen overheerst chemische verwerking 1
- Op de lager gelegen hellingen zijn de temperaturen hoger / zijn de temperatuurschommelingen kleiner / valt meer neerslag (dan op de toppen van de vulkanen) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 4 – Sarek National Park in Zweden

13 maximumscore 2

De juiste antwoorden zijn:

- In het noorden van Zweden komen het Df- / boreaal klimaat en het ET- / toendraklimaat voor.
- hoogteligging / reliëf
- Sarek National Park heeft een ET- / toendraklimaat.

indien drie antwoorden juist	2
indien twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

14 maximumscore 2

Juiste oorzaken zijn:

- Het noorden van Zweden ligt (voor een groot deel van het jaar) aan de lijzijde / regenschaduw van een gebergte.
- Het noorden van Zweden staat (voor een groot deel van het jaar) onder invloed van afromingende winden.
- Het noorden van Zweden staat (voor een groot deel van het jaar) onder invloed van een hogedrukgebied / dalende lucht.

per juiste oorzaak	1
--------------------	---

15 maximumscore 1

glaciale erosie / erosie door ijs / gletsjers

16 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- de temperatuur in de lente / zomer hoog is (oorzaak) 1
- waardoor veel sediment dat in de gletsjers zit, vrijkomt / waardoor de erosiekracht van de rivier groot is (gevolg) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Ontwikkelingsland – Brazilië

Opgave 5 – Brazilië als BRIC-land

- 17 maximumscore 2**
- Een juist economisch kenmerk is: de BRIC-landen hebben (in het algemeen) een groeiende economie 1
 - Een juist demografisch kenmerk is: de BRIC-landen hebben veel inwoners 1
- 18 maximumscore 2**
- X - China 1
 - Y - Verenigde Staten 1
- 19 maximumscore 2**
- Juiste kenmerken van Brazilië die typerend zijn voor een perifeer land: 1
 - Een groot deel van de export van Brazilië bestaat (net als in perifere landen) uit grondstoffen / agrarische producten.
 - Een groot deel van de import van Brazilië bestaat (net als in perifere landen) uit eindproducten.
 - Juiste kenmerken van Brazilië die typerend zijn voor een centrumland: 1
 - Het vruchtbaarheidscijfer is (met 1,73) (net als in centrumlanden) laag.
 - De export naar product en bestemming is (net als in centrumlanden) niet eenzijdig.
 - Het percentage werkenden in de tertiaire sector is (met 63%)(net als in centrumlanden) hoog.
- 20 maximumscore 3**
- Een juiste argumentatie voor de stelling is:
- De landen die nu boven Brazilië staan, zijn vooral centrumlanden waar de economie niet sterk meer groeit / stabiliseert 1
 - maar Brazilië kan door een verschuiving richting de secundaire en tertiaire sector / door de toenemende vraag naar agrarische producten en/of grondstoffen nog economische groei bewerkstelligen (en het bnp van Brazilië zal daardoor hoger worden dan dat van de centrumlanden die erboven staan) 1
 - Juiste tegenargumenten zijn: 1
 - Door verduurzaming (van de wereldeconomie) neemt de vraag naar grondstoffen (waar Brazilië afhankelijk van is) af.
 - De politieke situatie in Brazilië is niet altijd stabiel gebleken.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 6 – Het wereldkampioenschap voetbal in Brazilië

21 maximumscore 2

- Uit het antwoord moet blijken dat het beeld van Brazilië (vanuit de culturele dimensie) voor veel mensen dat van dans, kleding, muziek en/of religie is 1
- Uit het antwoord moet blijken dat het beeld van Brazilië (vanuit de dimensie natuur) voor veel mensen dat van (bedreigd) regenwoud is 1

22 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- in de maanden juni en juli boven (een groot deel van) Brazilië een hogedrukgebied ligt / (een groot deel van) Brazilië te maken heeft met dalende luchtstromen (oorzaak) 1
- waardoor de (dalende) lucht opwarmt / wolken oplossen en er weinig neerslag valt (gevolg) 1

23 maximumscore 2

- In de maanden juni en juli zijn de temperaturen in (het zuiden van) Brazilië relatief laag / is het winter in (het zuiden van) Brazilië 1
- Manaus 1

24 maximumscore 2

Een juiste uitleg is:

- Grote delen van de savanne / cerrado / caatinga worden ontgonnen voor de landbouw (oorzaak) 1
- waardoor het leefgebied van zeldzame soorten (als het driebandgordeldier) kleiner wordt (en de dieren kunnen uitsterven) (gevolg) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Leefomgeving

Opgave 7 – De Zuidwestelijke Delta

25 maximumscore 2

omschrijving	overheidsinstantie	hoogste schaalniveau waarop deze overheidsinstantie functioneert
a	Tweede Deltacommissie	nationaal
b	Rijkswaterstaat	nationaal
c	waterschap	regionaal

Opmerking

Een scorepunt alleen toekennen bij drie juiste overheidsinstanties.

Een scorepunt alleen toekennen bij drie juiste schaalniveaus.

26 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- bij een zware noordwesterstorm het zeewater bij de kust wordt opgestuwd / de Maeslantkering gesloten wordt (oorzaak) 1
- waardoor rivieren hun water niet / minder goed op zee kwijt kunnen / het water van de rivieren (tijdelijk) wordt opgeslagen in de Zuidwestelijke Delta (gevolg) 1

27 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat de Westerschelde (in tegenstelling tot de andere wateren in de Zuidwestelijke Delta) in open verbinding staat met zee / niet is afgesloten door een dam / waterkering.

28 maximumscore 3

- De Zuidwestelijke Delta heeft per jaar een overstromingskans van 1 op 4.000 jaar en het dijkkringgebied waarin de Randstad ligt, heeft per jaar een overstromingskans van 1 op 10.000 1
- Juiste argumenten voor de stelling zijn: 1
 - De Randstad is dichter bevolkt dan de Zuidwestelijke Delta.
 - De economische waarde van de Randstad is hoger dan die van de Zuidwestelijke Delta.
- Juiste argumenten tegen de stelling zijn: 1
 - Elke inwoner in Nederland zou in een even (on)veilig gebied moeten wonen.
 - Het gevoel van onveiligheid is in de Zuidwestelijke Delta na de watersnoodramp van 1953 nog altijd aanwezig.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 8 – Transitie in de gemeente Groningen

29 maximumscore 2

- Uit het antwoord moet blijken dat de gemeente Groningen digitale technologie / kennis van onderwijs- en onderzoeksinstellingen inzet (om de leefbaarheid van de stad te verbeteren) 1
- Uit het antwoord moet blijken dat de gemeente Groningen inzet op duurzaamheid / duurzame energie / doorfietsroutes 1

30 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat door soortgelijke bedrijven bij elkaar te plaatsen het delen van kennis / nieuwe inzichten / informatie beter / sneller gaat.

31 maximumscore 2

Een juiste redenering is:

- Door de aanleg van het doorfietsrouten netwerk is de gemeente Groningen directer / veiliger / sneller te bereiken voor fietsers (met een elektrische fiets) uit de omliggende dorpen / steden 1
- zodat de afstand die fietsers kunnen afleggen naar voorzieningen toeneemt / het potentiële aantal klanten voor de voorzieningen toeneemt 1

32 maximumscore 2

- De aanleg van de fietssnelweg tussen Groningen en Assen vereist bestuurlijke samenwerking over de gemeente- en/of provinciegrenzen heen (en dat vertraagt het proces) 1
- Een juiste reden is: 1
 - Het aantal mensen dat dagelijks (per fiets) forenst tussen Groningen en Assen is relatief beperkt.
 - De afstand tussen Groningen en Assen is (met zo'n 25 kilometer) (te) groot om (dagelijks) te fietsen.
 - De steden Groningen en Assen zijn (al) met elkaar verbonden door een treinverbinding.

Bronvermeldingen

Opgave 1

- bron 1 vrij naar: <https://about.nike.com/>
kaart: The Wall Street Journal via: <http://kreativke.blogspot.com>
- bron 2 http://media.bizj.us/view/img/7337382/nikeinvestorday*xx.png
- bron 3 <http://sneakerb0b.de/wp-content/uploads/2015/10/nike-id-studio-berlin.jpg>

Opgave 2

- bron 4 vrij naar www.nrc.nl
- bron 5 www.un.org/en
- bron 6 www.google.nl/publicdata

Opgave 3

- bron 7 tekst: eigen archief: Cito/CvTE
- bron 7 en 8 Alcarta, kaart 175E
- bron 9 Shutterstock ID 1135360700, Frank Fichtmueller
- bron 10 <http://rainfall.geography.hawaii.edu/rainfall.html>

Opgave 4

- bron 11a Rapa-River, photo by Sven Zacek
- bron 11b vrij naar: https://en.wikipedia.org/wiki/Sarek_National_Park
- bron 12 De Grote Bosatlas, 55e druk, kaart 79A
- bron 13 De Grote Bosatlas, 55e druk, kaart 107B

Opgave 5

- bron 14 <https://atlas.media.mit.edu> en De Grote Bosatlas, 55e druk, Statistiek
- bron 15 www.indexmundi.com

Opgave 6

- bron 16 vrij naar: www.thesoccerweb.com
- bron 17a De Grote Bosatlas, 55e druk, kaart 224A
- bron 17b De Grote Bosatlas, 55e druk, kaart 224B
- bron 18 www.wikipedia.nl en www.knack.be

Opgave 7

- bron 19 Cito
- bron 20 De Grote Bosatlas, 55e druk, kaart G2 uit de aanvulling
- bron 21a De Grote Bosatlas, 55e druk, kaart 40G
- bron 21b De Grote Bosatlas, 55e druk, kaart 40H
- bron 21c De Grote Bosatlas, 55e druk, kaart 40I

Opgave 8

- bron 22 vrij naar <https://nl.wikipedia.org/wiki/Zernikecomplex> en <https://campus.groningen.nl>
- bron 23 www.groningenbereikbaar.nl